

# SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA  
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRIEGYZOK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

**ELŐFIZETÉSI ÁRAK:** Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-  
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,  
papok, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre  
1 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány  
Telefon-szám 15. ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

**BETEGH PÁL.**

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

**HIRDETÉSI DIJAK:** Hivatalos hirdetések 100 szög minden  
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □ cm.-ként 6 fillér.  
többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-  
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint  
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

**Szerkesztőség és kiadóhivatal:** BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtatós és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések  
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489 sz

## Gőzfürdő városunkban.

(gh) Gőzfürdő Székelyudvarhely!?! ...  
Ez aztán szép dolog! Valóban érdemes  
arra, hogy vele itt foglalkozzunk, még pe-  
dig azért, mert nem jámbor ohajtást han-  
goztatunk, hanem — ugyszólva — beszám-  
olót tartunk az e tárgyban történekről.

Előre bocsátjuk, hogy a gőzfürdőt —  
sajnos — nem a város építi; habár évek  
során át tervezgette, de alapos vezetés  
hiányában komoly elhatározásig soha nem  
jutott vele. Azt sem mondhatjuk, hogy va-  
lamelyik bank vette volna az ügyet ke-  
zébe. Ámbátor Kézdivásárhelyt az ottani  
takarékpénztár régen építtetett gőzfürdőt,  
holott Székelyudvarhely nagyarányu intelli-  
genciáját össze sem lehet hasonlítani az  
övével.

De ne bocsátkozzunk rekriminációkba.  
E helyett örüljünk a város haladásának.  
Örüljünk annak, hogy végre akadt egy de-  
rék polgártársunk, aki Isten adta észszel,  
messze kiható nézettel, férfi bátorsággal,  
városunk tekintélyét egy teljesen ujkori beren-  
dezésű gőzfürdővel ohajtja emelni. S ezzel  
tiszteletet érdemlő nevét örökre beírja a  
székely anyaváros — amugy is szörnyen  
lassu — fejlődésének aranykönyvébe.

Üdvözljük tehát s kívánjuk, hogy be-  
fejezett tervét mielőbb megvalósítsa!

F á b i á n József helybeli gőzfűrészgáros  
ugyanis, hogy a várossal össze épült s így ré-  
mélhetőleg nemsokára, de előbb-utóbb ide csatla-  
kozó Bethlenfalva területén fekvő S o ó-féle ud-

varon, a mai kívánalmaknak teljesen megfelelő  
gőzfürdőt építtet — a maga költségén.

Az erre szükséges tervezetet K e l e m e n  
György helybeli ismert nevű építőmester és ce-  
ment-technikus készítette el kiváló szakértelem-  
mel. K e l e m e n n e k különben hazánkban ez  
már a második terve, mert a kaposvári — annak  
idején nagy feltűnést keltett — gőzfürdőt is ő  
tervezte.

Az épülő gőzfürdő tervezetét — biztos for-  
rásból vett értesülésünk szerint — a következők-  
ben ismertetjük:

A fürdő előmérete délnek fekszik; három  
oldalon árnyas fáktól körülvéve. A Küküllő folyó-  
tól mintegy 50—60 méternyire lesz s a szüksé-  
ges (csakis tisztán átszűrt) vizet is innen nyeri.

A bejárat az udvarról történik. Előbb egy  
előcsarnokba lépünk, ahol szemben a pénztár,  
balról a gőzfürdő öltözői vannak huszonhat ké-  
nyelmes kabinnal. A öltözőkből egy kis előszobá-  
val a langyos meleg tükör-fürdőt találjuk, amely-  
nek területe egy nagy szoba nagyságával ver-  
senyez.

Két oldalon lejárattal és körüljárhatóan  
ugyan ebben a teremben van az egész meleg  
tükör-fürdő is, ahonnan a gőzsobába lehet  
mennni. Innen pedig a hideg tükörfürdőhöz jutha-  
tunk, mely körül lesz véve pompás zuhanyokkal.

Ezután a római módszerű száraz meleg  
fürdőbe, majd a dörzsölő (masszirozó) szobába me-  
hetünk s innen egy előszobába érve, ott találjuk  
a szárító helyiséget és közvetlen mellette a pi-  
henő termet. A pihenőből jobbra külön kijáráttal  
az öltözőkbe megyünk.

Az előcsarnokból jobbra külön folyosón ki-  
lenc kényelmes fürdő-szoba nyer elhelyezést s

szolgál a közönség ebbeli igényeinek kielégítésére  
— a legmodernebb beosztással.

Az összes helyiségeket gőzfűtéssel látják els  
minden oldalról a legszebb kilátást fogják nyújtani.

Egészségügyi tekintetben sem marad fön  
kívánni való, amennyiben a tükörfürdők vizei  
állandó be- és kifolyással vannak tervezve.

Szóval a berendezést, beosztást és más  
helyi körülményeket is tekintetbe véve, nyugod-  
tan elmondhatjuk, hogy Székelyudvarhely város  
közönségének oly előkelő gőzfürdő fog rendelkez-  
zésére állani, mely nemcsak a legkényesebb igé-  
nyeket is hivatva lesz kielégíteni, hanem bármely  
nagyvárosi hasonló fürdővel kiállja a versenyt.

Végül pedig ha tudjuk azt, hogy az építés  
már a folyó évben befejezést nyer s december  
közepére, de legkésőbb karácsonig elkészül és  
megnyitható a gőzfürdő, valóban elismeréssel  
szólhatunk F á b i á n József polgártársunk dicsé-  
retes áldozatkészségéről, melylyel városunk ebbeli  
szükségletén segíteni kíván.

## A községi fogyasztási szövetkezetek.

Szent-Erzsébet 1904. július hó.

A „Székely-Udvarhely régebbi számában ol-  
vastam a „Kisboltos és szövetkezet“ c. cikket, a  
melyre viszont válaszok is jelentek meg.

A közmondás azt tartja, hogy „minden em-  
ber a maga tűzhelye körül szeret söprögetni.“  
A megnyilatkozások is, a „Kisboltos és szövetke-  
zet“ c. cikkre a közmondás szavai szerint feleltek.

A székely-kérdés érdekében sok nemes célu  
eszmék vannak leírva. Én egy kérdést teszek  
föl megoldáskép és ez az: legyen minden  
egyik községben „községi fogyasztási szövetkezet“

lálkoztunk az iparművészeti kiállításokon, ami  
arra mutat, hogy az os-akadémia kibőjtölte az  
évezredek tekintélyes számát.

Ilyen bögrém van nekem is.

Amint kezembe veszem és megsimogatom  
fekete, kerek termetét, eszembe jut az a két kéz,  
amely ezt a bögrét a nedves agyag-korában épp  
így simogatta, hogy megkapja a kellő formát.  
Előbb a tenyér, aztán az ujjak végigsiklottak  
rajta, hol erősen, hol meg nagyon gyengéden,  
nehel pedig csak annyira, hogy a kéz meleg  
nedvessége egy lehelletnyit simitson rajta. Így  
dolgozik az igazi gölöncsér, a művészi érzésű.  
Formáló gesztusából sok átsiklik az engedelmes  
agyagba: a gölöncsér lelkének egy pár atomja  
költözködik a bögrébe. A magasabb művészetek-  
nél ezt érzésnek nevezik, de a szegény gölön-  
csért kevesen taksálják ily magaslatokra.

A gölöncsér aztán odatartja a művét az ég  
ellenébe vagy az ablak ellenébe. Most látja, hol  
kell egyet lendíteni a körvonalon, a silhouetten.  
És meglendíti azt a vonalat. Aztán forgatja,  
hogy minő profilt mutat erről, meg arról az ol-  
daláról. Nem kajla, nem pupos-e? Ha baj esett a  
vonalon, az a simogató ujj addig simogatja, amíg  
helyessé lesz. És simogatja szeretettel, mintha az  
a sárga agyag a gyermeke szőke haja volna. Si-  
mogatja szeretettel elnéző, szeliden javító béke-  
tűréssel, akár a jó szülő. Egész lelkével részt-  
vesz a bögre megszületésében. Ő az öröm-  
apa. Az ő gyermeke ez a kis feketeség. Rajta van  
a családi hasonlatosság, mert ezt csak Pintér  
József uram formálja így. — Belé van zárva

## A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRGÁJA.

### A bögre.

— A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárcája. —

Irta: **Lyka Károly.**

Nem tudjuk, miforma lehetett az ősember,  
bár koponyáját és kését teméntelen mennyiségben  
ássák ki a tudósok. A lelkét azonban nem lehe-  
tett eddig sehonnan napvilágra szállítani, holott  
az ember lélek nélkül igen csonka. Mit érzett  
vajjon őseim egyike ezelőtt negyven-ötvenezer  
esztendővel, amikor népes családja körében kö-  
bieskával szeletelte föl a masztodon-sonkát?  
Erről óvatosan hallgat Ranke és Klaatsch, mert  
e tárgy könnyen költői fecsegésbe csalogathatná  
az egzakt tudományt. E kapacitásokkal szemben  
talan nincs helyén a téma feszegetése, bár izga-  
tón érdekes. Bizonyos körülmények azonban le-  
hetnének teszik, hogy ezen, a tudomány hozzáférhe-  
tetlen helyén leírjuk néhány idevágó tapasztala-  
tunkat. Több ősemberrel találkoztam ugyanis az  
utóbbi években. S tőlük tudtam meg azt, amit a  
szakemberek eddig rejtélynek nyilvánítottak. Nem  
is egyenest tőlük, hanem a munkájuktól. Van egy  
varázs-szelencém, amely pontos felvilágosítással  
szolgál. Egy bögre.

Közönséges tárgy, három krajcárba került,  
nincs rajta semmi különös látnivaló, anyaga is  
a legprózaibb; vegyi összetétele Warha Vince  
szerint  $Al_2O_3$ ,  $2SiO_2$ ,  $2H_2O$ . Szóval idegen anya-  
gokkal kevert agyag.

Bögre, amely nem készült korong segítségé-  
vel, tehát egészen a gölöncsér két kezének műve.  
Ami rajta dekoráció, az is csak úgy hevenyészve,  
„szabad kézzel“ készült. Nehel a gölöncsér a  
hüvelykujját benyomkodta a még friss agyagba:  
ott karikás mélyedések látszanak. Másutt a körme-  
hegyit nyomta bele: az csupa félholdat adott. —  
Végül a pipaszurkálójával végighúzott egy strá-  
fot: ez a mélyedés most úgy fogja körül a bö-  
grét, mint egy karperec egy puha asszonyi kezét.  
E körülményes leírásból már sejti az olvasó,  
hogy az ősember, akiről itt szó esik, egy közön-  
séges gölöncsér, azaz fazekasmester. Rendes  
adófizető polgár.

Mégis jogom van őt a régmúlt tanujaként  
felidézni. Ő az egyetlen ember Európában, aki  
ma is azt a mesterséget gyakorolja, amelyet leg-  
alább ötvenezer esztendővel ezelőtt is gya-  
korolt az emberiség. Sőt szakasztott azon módon  
gyakorolja, mint az őshajdanban.

Itt tehát nem változott a divat. A művé-  
szeti irányok és technikai vívmányok nem avat-  
koztak be az embernek mesterségébe. Egyszer,  
de csak egyetlenegyszer, ütötte fel itt a fejét a  
szecesszió; de ez is régen volt, talán a bronz-  
korszakban, amidőn egy merész újító kitalálta a  
bögrének korongon való gyártását. Ez ellen való-  
színűleg élénken tiltakoztak a bronz-akadémiák,  
de úgy látszik, hogy az ifjuság ismert erőszakos-  
sága győzött, mert a gölöncsér máig is használja  
a korongot. Néha-néha mégis elpártol tőle, ami-  
dön szabadon alakít, minden mechanikus készü-  
lék nélkül. Ilyen tárgyakkal egyre sűrűbben ta-

hogy az amúgy is szegény székely nép, ha fogyaszt, — mert fogyasztania kell — fogyasszon a saját zsebébe.

Az árucikkiken, az italmérésnél levő haszon folyon be a község pénztárába, s így nem kell sok idő és leszen minden egyes községnek szép pénz-alapja, a melyből éventei kiadásait tudja rendezni.

Nem veszem említésbe a gazdag községet a Székelyföldön, mert ott van miből intézni a kiadásokat, de írnom kell azon községről, ahol lakom.

Fizetünk minden 2 K földadó után 1 K 20 fillért, — mint rovatalt; határunk nagyon gyenge termései, úgy, hogy a legbővebb termési időben is egy kalongya buza, csakis egy vékát ereszt, sem fánk, sem kövünk, sem ásványvizünk, midőn száraz időjárás van, — mint most — még ivó vizünk is kevés; ugyszólva semmi jövedelem és mégis fogyasztani, a kevésből fizetni kell, mert a törvény is elrendeli, hogy egy község hivatali bel-szervezete legyen megfelelő minden követelményeknek.

Épen azért legyen az, hogy állitassék föl a „községi fogyasztási szövetkezet”; ha fogyasztunk kevés terményeinkből kapott pénzbevásárlásával, fogyasszunk a saját zsebünkbe.

Nem akarok kereskedő lenni, mert hivatásom nem az, a nép érdekében írok, hogy állitassék föl a „községi fogyasztási szövetkezet”. Van községek a Székelyföldön, melyek szép jövedelemmel bírnak, de legtöbbször vagyunk, hol semmi jövedelem nincsen, ép azért létesüljön e nemes eszme.

Résznévtársasági szövetkezetek is kezdetek alakulni, — nagyon szép ez is — de itten az a baj, hogy az illető részvényesek gazdagoknak, míg a szegény végleg is szegény marad. „A községi fogyasztási szövetkezet”-nél azonban minden egyes bevásárló, hitelező is, és ami hasznát ad, azt az ő javára adja. Rendeztessék be minden egyes község alkalmas helyiségekkel. A kereskedéshez — ismételtelen mondom — nem értek, hanem ezen ügyben úgy vélem, hogy a m a

a szeretete, a gondossága. Tehát a szíve Söt belé van zárva a perc hevülése vagy nembánom-sága, a pityókossága vagy komolysága, a csalafint-sága vagy józan becsülete. Az engedékeny, puha agyag minden lehelletnyi nyomot fölvesz magára. Fotográfia, sőt életrajz. De leginkább jellemrajz. Minden bőgre, amely így készül, cserépbe vájt okmány egy emberi lélekről, akár Intimina sumir agyagtáblája.

Igy formált az őseim is, akinek ötven-ezeréves cserepeit most áogatja ki a tudomány. Ő is ezt a munkát végezte, még pedig betű szerint így. Egy körömfeketényivel sem másképpen. Amikor a nyirkos agyag a keze közé került, épp így szikrázott belé a lelke, a kedélye, a jelleme. Minden úgy történt itt akkor is, mint ma a gölöncsérműhelyben. Akkor is más volt az ember, mihelyt a nyirkos agyag formáló kezei közé került, mint egyéb időkben. Akkor is a munka szelid lázát érezte, a teremtés gyönyörűségét, valóságos agyag-inspirációt. Akkor is tudta, hogy amit formál, az valami különleges érték, amelynek atyafiságos becséje van. Akkor is élvezett az ujjá puha hegye, amidőn végigsiklott a bőgretesten, akkor is akaratos lendüléssel nyomta, terjengette a puha matériát. Az én gölöncsérem és az ősgölöncsér egy. Semmi észrevehető különbség nincs köztük. A munkáik is tökéletesen egyformák.

Ha e mellé a kis fekete bőgre mellé oda-fektetem a világtörténet tiz vastag kötetét: akkor kél a respektusom. Minő semmi ez a tiz kötet, ami tele van mulással, elhamvadtsággal s minő nagy ez a bőgre, amelyen számlálatlan évezredek mit sem változtattak.

Kell hogy több legyen abban a bőgrében, mint az a vegyi formula, amelyről a cikkem elején írtam. Ha kissé elgondolkozom rajta, rá is jövök. Az van ebbe a kis bőgrébe zárva, ami változatlan kinese az emberiségnek s ami az egyetlen örök és állandó, amióta ember lett s ember lesz a föld vidékein. Ez a mindenek felett szuverén és örök uralkodó talán a művészet.

rosvásárhelyi iparkamara buzgó férfiai a székelykérdés ezen ügyében segítséggeleendeneek?

Az italmérésre nézetem az, hogy a fogyasztásra alkalmas italok árultassanak, de úgy, hogy mindenki vigye, vagy vitesse haza saját családjá körébe és fogyassza el otthon, azokkal, kikkel szerzi a pénzt.

Nem leszen nehéz kérdés az, hogy mikép állitassék föl az ifjusági kör, a polgári olvasóegylet s b és mindenféle jótékony célú intézmények, mert a korecsmában levő összezsufolódások a nép művelődése által lassankint megszűnnek.

Végül is kérem minden buzgó bajnokát a székelykérdésnek, hogy szerény indítványom tegyék megvitatás tárgyává, szóljon hozzá mindenki, mert mindnyájunkat érdekel.

Ennek megoldására kezet fogva törekedjék mindenki és akkor — hitem szerint — szerény indítványom a székelykérdésben áldásos gyümölcsöt fog teremni.

Sándor János,  
gör. kath. lelkész.

## Különfélék.

**Schiller Irma**, a helybeli polgári leányiskola most kinevezett igazgatója, Szováta-fürdőről megérkezett és új állását elfoglalta városunkban. E helyen említjük meg, hogy kinevezése alkalmából — bizonyára jóhiszemű tévedésből — helytelenítő közlemény jelent meg a kolozsvári „Ellenzék” c. tekintélyes napilapban, azon a címen, hogy a kinevezett igazgató származására nézve szász. Schiller Irma urhölgy levelet írt az „Ellenzék” szerkesztőségéhez, amelyben tiltakozott a feltevés ellen, mintha ő nem lenne magyar honleány. Neki csak a neve német, szíve, lelke azonban magyar. E mellett bizonyít a „Székely-Udvarhely” mult számában közölt tárcacikkelyének bevezető része is, amely jóleső örömmel töltötte el még az addig némileg aggódókat is. Az „Ellenzék” helyreigazító soraiban különben így szól: „Beküldötte egyúttal (a levélén kívül) a szászvárosi állami polgári leányiskola értesítőjét is, amelyből látjuk hogy az igazgató Rákóczy-ünnepélyt rendezett. Olvastuk az értesítőből ez ünnepen tartott beszédét, melyből a legmélyebb hazaszeretet sugárzik ki s mely azt bizonyítja, hogy az igazgatónő atyjától hallott első dala is a Rákóczi dala volt. Olvastuk az elismerő-okmányt is, melyet a szászvárosi iskola gondnoksága és előjárósága felmentése alkalmával állított ki. Az adatok és saját értesülésünk alapján is megirhatjuk, hogy a székelyudvarhelyi iskola Schiller Irma urhölgyben egy kiváló igazgatót és vére utolsó cseppjével is hazáját mélyen szerető honleányt nyert. Székelyudvarhely e kinevezésnek csak örülhet. Mi pedig elnézést kérünk az igazgatótól azért a kellemetlenségért, melyet levelezőnk tájékoztatlansága által, akarattunk ellenére okoztunk.”

**Hymen.** Széll Géza székelykereszturi derék fiatal kereskedő ma (csütörtökön) délután 6 órakor vezeti oltárhoz K a z a t s a i Ilonkát, a róm. kath. templomban megtartandó esküvőjükre, Székelykeresztúrról.

**Homoród-fürdőn** vasárnap (e hó 24-én) este 8 órakor nyári táncmulatság lesz, tetszés szerinti belépési díj mellett. Tekintve a vendégek sokaságát s a városunkban is mutatkozó érdeklődést, bizonyára fényesen fog sikerülni a kedélyes- és fesztelennek ígérkező mulatság.

**Esküvő.** Csiki Dénes helybeli kir. telekkönyvi átalakító díjnak e hó 19-én esküdtött örök hűséget Szász Irmanak, Szász Béla székelykereszturi áll. népiskolai igazg. tanító nővérének városunkban.

**Postás-juliális.** Kellemes kis szórakozása volt folyton robotoló postásainknak vasárnap délután a Szejké-fürdő egyik szép völgyében. Meghívott vendégek, illetve jóbarátok társaságában, vidám poharazás között egész este 11 óráig, viharlompák fejénél maradt együtt a társaság a szabadban. Szellemes tósztok, gyönyörű énekek és jókedvű társalgás tette változatossá a mulatságot, melyet ott, a szabadban sültött pompás pecsenye s más finom ízű ételek elfogyasztása előzött meg. Igen eredeti alak volt Széles bácsi, a valódi szakács-kosztümbe öltözött távirat-

kézbesítő, aki ez alkalommal pecsenyesütő és osztogató szerepet töltött be nagy szakavatottsággal. A kellemesen eltöltött mulatságban résztvettek: Dr. Pál Ernő ügyvéd, Dr. Beszterczey István (trvsz. jegyző, Szabó István kir. alügyész, Fekete Imre (Fenyéd, Süller István (Szenttamás), Tamás István (Szentkirály), Péterfy Lőrinc (Kádics-Bethlenfalva) róm. kath. plebánosok, Betegh Pál lapszerkesztő, Persián János, Bagó Gyula, Gyertyánffy Gábor, Szentpétery Gergely kereskedők, Paschek Viktor takarékpénztári könyvelő és ifj. Lányi Imre joghallgató, mint vendégek. A kedves és mindenkor szolgálatrakész s ez alkalommal kiválóan szeretetre méltó postás házigazdák Lányi Imre derék főnökükkel élén, mindnyájan megjelentek. Ott voltak: Dr. Macskássy Ignác főtitkár, Szentpétery Ferenc és Szabó György tisztek, Cserey József és Daróczy István s-tisztek, Bartel József gyakornok és Ferenczi Zsigmond növendék, a kis „postás-tojás”. A mindvégig emelkedett hangulatban lefolyt mulatságra sokáig emlékeznek a jelenvoltak.

**Őskori lelet Medeséren.** Vármegyénk székelykereszturi járásában, Medesér községben különös leletre bukkantak. Varga Julianna kertjében kutatás alkalmával Rezi Albert valamely őskori állat megkövesedett fogai és összetöredezett koponyacsontjára talált. A 12 darab fog sötétbarna színű, néhol szürkés, oszlopalkuak, oldaluk barázdáltak. Egy-egynek hossza 8-9 cm., szélessége 3-4 cm. Tetejük redős, mint a növényevőké, gyökérük 3-4 es, rövidek és lyukak. Mozgatásnál kavicsként zörögnek. A koponyacsontok is megkövültek, de töredezettségük miatt meg tudni nem lehet, hogy a koponyának milyen részből valók. Felhívjuk az érdekes leletre az érdeklődő szak-körök figyelmét.

**Székely Dalegyletünk** vasárnap este, a Hungária szálló kerthelyiségében megtartott dalestélyével ismét egy jól sikerült mulatságot jegyezhet föl történetében. Ez estély művészi becsét kiválóan emelte, hogy Sággh József, a fővárosi „Zenelap” szerkesztő-tulajdonosa is résztvett azon; teljes elismerését nyilvánítván székely dalosaink kitűnő hanganyaga és precíz éneke fölött. Különben a dalestély, úgy részletei, mint egészében szellemileg és anyagilag is fényesen sikerült.

**Takarmánybeli hiány.** Pálffy Dénes tarcsafalvi földbirtokos, a vármegyei Gazdasági Egyesület érdemes tiszteletbeli elnöke, gazdákö-zönségünk figyelmét néhány fontos körülményre hívja fel lapunk útján. A tekintélyes praktikus gazda a jelenlegi nagy takarmány hiány szomorú alkalmából ezeket mondja: A juhok számára té-lire minél több lombtakarmányt gyűjtünk össze az arra való fák megnyesése által. A kőrís-és cserefát nem is említem, mert az általános gyakorlatba van. Hanem ajánlom a rakottya (csigolya) bokrokat, melyek a vágott erdőterületeket — az erdőnevelés kárára nagyon ellepték. Ennek sok és vastag levele (lapja) van. A Rakottya bokor — mondom — erdőinken bőven van. Ki kell őket vágni és boglyákba rakni. De a vágást augusztus vége felé eszközöljük, a mikor a falevél már megérett, mert ha most vágjuk: megnyüvesedik s különben is kesernyész ízt kap s az állatok nem tudják megenni.

**Helyközi telefon nálunk.** Említettük immár a „Székely-Udvarhely”-ben, hogy a helyközi telefonhálózatba székely anyavárosunk is bekapcsolást nyert. A vonal teljesen ki van építve s közelebbről a próbabeszélgetés is megtörtént s ma a n a p o n a k ö z h a s z n á l t a n a k á t a d j á k. Budapestre városunkból, mint előfizető a „Székely-Udvarhely” szerkesztője beszélt először az egyik központi telefon-mérnökkel. Azután pedig a helybeli központból Major József, a kolozsvári igazgatóság derék műszerésze beszélt Budapesttel, Losoncczal, Győrrel, Miskolcczal és Szegeddel, valamint közben Kolozsvárral, hol P o z s g a y főtitkár volt jelen. A beszélgetéseket az összes vonalakon egészen jól lehetett érteni. Azonban a helybeli központ helyisége legkevésbé sem bizonyult alkalmasnak a telefon végleges elhelyezésére. Nem szabad egy zörrenésnek sem lenni a kapesoló gép körül, ha azt akarjuk, hogy különösen a távolabbi helyekről megértsük egymást. Már pedig most a betűző verése, a közönség zajongása s más egyebek, ezt teljesen kizárják. Épen azért már most, a forgalomba való átadáskor és a nagyobb helyi építkezések előtt, helyén valónak tartanók, ha az igazgatóság úgy intézkednék, hogy a távirda és távbeszélő állomások a jelenlegi épület emeleti részén helyez-

tenék el. A főnöki lakással baj nem lehetne, mert hiszen az másutt is kapható. Az így főmaradó lakást pedig valamelyik postatiszt lakáspénz helyett szívesen elfoglalhatná. Az ügyet mindenesetre megfontolandónak tartjuk és közfigyelembe ajánljuk. Másképen pedig üdvözljük a helyközi telefon intézményét s őszintén kívánjuk, hogy közönságunknak is teljes meglégedésére szolgáljon!

— **Vizhiány.** A rendkívül hosszasan tartó szárazság miatt már-már kétségbeesett a helyzet. Az ország minden részéből borzalmas hírek érkeznek. Általános a vizhiány. Nálunk sem különb a szomorú kép, mert a legtöbb helyen a mélyebb kutaknak is csak a fenekén lehet valamelyes víz még találni. A Küküllőmenti községek teljesszen a lángos folyóvízre vannak utalva. A termények elpusztulásától lehet tartani. Így is az 1862—63-ban uralkodott nagy szárazság nyomán keletkezett éhínséghez hasonló inség fenyegeti a lakosságot. Tavasz terményeink a szárazságtól ellikkadvá várják a jótékony esőt, melyre alig van már reményünk egyhamar. Napról-napra égető hőség, 30—32 C° meleg uralkodik vidékünkön. Ha e héten sem lesz eső, a tavaszi veteményekhez fűzött reményünk is elhagy.

— **Az utcák öntözése** tudvalevőleg kisvárosi gyöngesség. Ritka helyen tudnak az egészségügyi követelmények ama magaslatára emelkedni, hogy száraz, poros időben az utcákat öntözzék. Csikszereda e téren előre haladt, mert ott a gazdálkodni tudó polgármester egy régi vizipuskából praktikus öntöző készüléket csináltatott, hogy „száz likaéból egészséget és tisztaságot hirdethessen a város publikumának és utcáinak” — írja a „Csikszereda”. Vajjon a székely anyaváros polgármestere tudna-e legalább ilyesmit — a közegészség és tisztaság érdekében — csináltatni? Avagy mi még nem érkeztünk el odáig!? Alig hisszük!

— **Tüzeset.** Városunk V. kerületében az özv. Gál Mihályné tulajdonát képező, Fejér Mihály által bérelt istálló e hó 18-án d. u. fél két órakor meggyuladt s fedele csakhamar leégett. A kár mintegy 120 K-ra tehető és biztosítva nem volt. Legérzékenyebb a bérlo vesztesége, a mely szénája elhamvadásával érte. A tűz keletkezésének okát kipuhatolni nem lehetett. Nem hagyhatjuk említés nélkül a tűzjelző állomások hiányát s a tűzoltóságnak e miatti késedelmek megjelenését. Szerencsére szélcsend volt s a közelben tüzet-fogható épület nem volt és így a lakosság még mielőtt a tűzoltók megjelentek volna, elfojtotta a tüzet. Azonban ily száraz időben, ha valamely sűrűn beépített részen — mitől isten őrizzen — tűzvészely fordulna elő, a legválságosabb körülmények közé juthat városunk polgársága. Ismételtén mondjuk, hogy a tűzjelző állomások felállítása egyik legégetőbb közszüksége városunknak.

— **Zárási óra.** Az éjszakai úgynevezett „zár órá”-ról kívánunk szólni. Azt akarjuk megmondani, hogy a városi XI. sz. szabályrendelet a fogadókra estéli 11 órát, a vendéglőkre éjjeli 12 órát s a kávéházak nyitva tarthatására szintén éjjeli 12 órát ír elő. Ez utóbbinál azonban még a zenélést is esti 11 óráig engedélyezi csupán. „Zár-óra megváltása”-ról ebben sehol sem esik szó. De mondjuk, hogy ez a szabályrendelet nincs érvényben, mert azóta teméntelen ilyent alkottak, — jóváhagyást pedig egy sem nyert. Most tehát tulajdonképen alig lehet valaki tisztában azzal, hogy melyik van érvényben s így városi ex-lex állapotnak is nevezhetnők a mai szabályrendeleten kívüli helyzetet. A dolog úgy áll, hogy egyiket sem igen tartják be. Annyi — azt hisszük — bizonyos, hogy a zár-óra megváltása — szerény nézetünk szerint, bárhogy álljon is a dolog — nem ad just senkinek ahhoz, hogy — különösen szabadban — a szomszédság egész éjszakai nyugalma lehetetlenné tegye. A rendőrségnek erre gondja kellene legyen. Elvégre, ha valakinek olyan gusztusa van, hogy jókedvű állapotában poharakat, üvegeket dobál a sarokba és torkát az ordításban gyakorolni kívánja, ezt

zárt helyiségben is megtehetné. Ha pedig a tiszteességes mulatságra valaki nem hajlandó, éjjeli csendháborításért megbüntetni köteles, még a saját embereit is, mert írva van, hogy a törvényt nemcsak megtartatom, hanem magam is megtartom. Egyelőre ennyit, szükség esetén többet.

— **A „Budapesti Ujságírók Egyesülete”** segélyalapja javára egy Almanach-ot ad ki, melyben 100 magyar író munkája fog megjelenni és 25 neves festőművész festményei, mint különálló műmellékletek lesznek a műben. Az Almanach igazán szemet és lelket gyönyörködtető nagy albumalakú dísmű lesz. Ára 5 forint. — Megrendelések a „Budapesti Ujságírók Egyesülete Almanachja” kiadóhivatalához küldendők, Budapest, VII., Károly-körút 9. Mutatóul közöljük mai számunk tárcájában Lyka Károly kiváló nevű írónk cikkét, melyet az Almanach számára írt.

— **Kidobott pénz** — bármily csekélynek látszó is — csak az olyan hirdetésért fizetett összeg, amelyet igen korlátozott számu és nem érdekelt közönség olvas. Ellenben a „Székely-Udvarhely” apró és rendes hirdetései — melyeket hetenkint kétszer: *csütörtökön és vasárnap* nemcsak Udvarhelyvármegye székhelyén s minden valamire való és számottevő községében, hanem az ország legtávolabbi részében is sok ezren olvasnak — a *legolcsóbbak*, mert feltétlenül eredményt biztosítók.

## Iparügyek

### Székely iparkiallítás.

Marosvásárhelyt ez év őszén rendezik az első kerületi iparos segéd- és tanoncmunka kiállítást. A kereskedelemügyi miniszter már jóváhagyta a kiállítási szabályokat s a költségekre 2000 korona államsegélyt engedélyezett. A kiállításban részt vehetnek Marosvásárhely sz. kir. város, Marostorda-, Csik-, Háromszék- és Udvarhelyvármegyék területén lakó iparossegédek, munkások és tanoncok.

A részvételt a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarának f. é. a u g u s t u s hó 20 ig kell bejelenteni. A kiállítást október 23-án nyitják meg és tart október 31-ig.

A kiállítók sem térdíjat nem fizetnek, sem egyéb költségeket nem viselnek. A szállítási költségeket is a kamara hordozza.

A kiállítók jelesebbjei díszes kitüntetési okmányt kapnak. Azonkívül pénzjutalomban részesülnek.

a) a segédek közül 12-en egyenként 20 koronás aranyjutalomban és 30-an egyenként 10 koronás ezüst jutalomban;

b) a tanoncok közül 20-an egyenként 10 koronás aranyjutalomban, 30-an egyenként 5 koronás ezüst és 30-an egyenként 3 koronás szintén ezüst jutalomban.

Ezek a jutalmazások a részvétel arányához képest lehetőleg emeltetni fognak. A kiállításban résztvevő iparossegédek, munkások és tanoncok, valamint ezek mesterei a kiállítás megtekintésére III. kocsiosztályon feláru vasuti jegyekkel utazhatnak, ha ebbeli elhatározásukat levélben vagy levelező-lapon szeptember 10-ig a marosvásárhelyi iparkamarának bejelentik.

Bejelentési iverk és tájékoztató nyomtatványok kaphatók az ipartestületeknél, ipartársulatoknál, tanoncciskolai igazgatóságoknál.

A kiállításra csak a sikerültebb munkák fogadtatnak el, amelyeket a segédek és tanoncok saját maguk, mások segédkezése nélkül készítettek.

A székely iparos ifjuság ezen együttes kiállításához, — mely a székely nép ipari hajlamai felől lesz hivatva tanúságot tenni, másfelől nemes versenyzésre ösztönzi a tehetséges ifju munkásokat — szép reményeket fűznek az intéző körök. Azért figyelmébe ajánljuk elsősorban a segéd és tanonctartó mestereknek.

## Szerkesztői üzenetek.

**Dr. F. Sz. K. Pozsony.** Igen becses cikkelyét hálás köszönettel vettük. Nagy az örömtünk, hogy — szülő helyétől oly régen távol élő — szűkebb hazánk fiát épen szerény lapunk szólaltatja meg itthon. A folytatást kérjük. A jövő számunkban fogjuk megkezdeni.

**B. Gy. Medesér.** Szíves értesítését köszönjük. Más-kor is kérjük.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy

**az illető postahivataloknál az előfizetés megújítása iránt lehetőleg gyorsan intézkedni szíveskedjenek,**

nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

## A legjobb és legolcsóbb

közvetítő az

**apró hirdetés!**

|                                                                                        |                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Aki</b> gyorsan és előnyösen házat, birtokot, üzletet, árut venni vagy eladni akar, | <b>Aki</b> társat, pénzkölcsönt stb. keres, o o o o o o                              |
| <b>Aki</b> bármiféle állást vagy foglalkozást keres, o o o                             | <b>Aki</b> szakácsnőt, o o szobalányt, mindenest, gyermekleányt keres, o o o         |
| <b>Aki</b> lakást, üzletet, birtokot stb. bérbe venni vagy adni kíván, o o o o o o     | <b>Aki</b> férjhez menni, nősülni, vagy más ismeretséget, vagy levelezni akar, o o o |

**biztosan és leggyorsabban eléri célját, ha igénybe veszi a**

**„Székely-Udvarhely”**

**Apró hirdetés**

rovatát, ahol minden egyszerű nyomású szó o o o o o csak **négy** fillér. o o o o o

**Lakást keresek** Székelyudvarhelyt, a mely három szobás legyen. Cím e lap kiadóhivatalában.

**Tőkepénzesek,** akik Székelyudvarhelyt, a Kossuth-utcában, igen előkelő és nagyobb terjedelmű telken, emeletes bérházat építeni hajlandók és így **pénzüket** — tőkéjük részletenkinti visszafizetése mellett — **biztos, magas kamat-jövedelemre** elhelyezni ohajtják, tájékoztatás végett forduljanak a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalához.

**Teljes ellátást keresek** Székelyudvarhelyt, csakis keresztény uri családnál. Igényeim: külön butorozott szoba, reggeli, ebéd, vacsora, kiszolgálás. Fizetség megegyezés szerint. Szíves ajánlatokat e hó 26-ig a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalába (Kossuth-u 15.) kérek, a honnan azokat szíveségből közvetítik.

**Kitűnő fedeles udvari kocsi** teljesen új állapotban eladó **Dávid Gergely** kovácsmesternél Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca 26. sz. — felelősség és jótállás mellett. Ócska kocsikat becsérél s készít újakat és elvállal mindenemű javítást a legjutányosabb árért.

**Hirdetések felvételnek lapunk kiadóhivatalában!**

2111—904 tkvi szám.

**Árverési hirdetmény kivonat**

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az udvarhelymegyei takarékpénztár végrehajtónak ifj. Szélyes Ferenc bétai lakos végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében 240 kor tőkekövetelés és jár iránti ügyében a bétai 26. sz. tkben fekvő az A + 73, 74 hr. sz. ingatlanra 338, az A + 437 hr. sz. ingatlanra 5, az A +

MIHÁLY, kir. tszéki egyes bíró.

3651—904. tlkvi. szám.

MÁTHÉ DÉNES, kir. albiró.

Mindig friss szállitmány.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székelyudvarhelyt 1904  
Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.